

KARAKTERISTIKE KVALITETA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

CHARACTERISTICS OF THE FINANCIAL REPORTING QUALITY

MELISA KUSIĆ

Ekonomski fakultet Univerziteta u Zenici

AJLA MURATOVIĆ-DEDIĆ, DOCENT

Ekonomski fakultet Univerziteta u Zenici

NINO SERDAREVIĆ, VANREDNI PROFESOR

Ekonomski fakultet Univerziteta u Zenici

Sažetak: *Finansijski izvještaji u osnovi moraju oslikavati rezultat prethodnih poslovnih transakcija na računima, kako finansijskog položaja, tako i uspješnosti poslovanja i rezultata uspješnosti u novčanim tokovima. Navedeno proizilazi iz kvantitativnih obilježja finansijskog izvještavanja. Pored toga, kvalitativne karakteristike finansijskih informacija koncipirane su na način da osiguraju pouzdanost kod korisnika tih informacija, prije svega sažetu u relevantnosti i fer prezentaciji. Provedeno istraživanje je imalo za cilj, na ograničenom broju ispitanika, ispitati percepciju korisnika finansijskih izvještaja u Bosni i Hercegovni o kvalitetu istih. Uzorkom je obuhvaćeno i anketirano 68 ispitanika, putem anketnih upitnika i intervjuja. Dvije trećine ispitanika vjeruje da finansijski izvještaji pružaju razumljive, relevantne i pouzdane informacije u cjelosti s tim da više od 80% ispitanika ne dovodi u pitanje fer prikaz finansijskog položaja. Nešto više od polovine ispitanika vjeruje da isti zadovoljavaju informacijske potrebe eksternih korisnika. Zanimljivo je dakako da u slučaju 42% ispitanika nisu vršene kontrole od strane internih organa, odnosno kod gotovo 40% nije vršena kontrola usklađenosti sa standardima finansijskog izvještavanja.*

U konačnici, tek 3% ispitanika priznaje da je učestvovalo u svjesnoj manipulaciji u finansijskom izvještavanju.

Ključne riječi: *Kvalitet finansijskih izvještaja, Pouzdanost, Razumljivost, Usporedivost*

Abstract: *The financial statements must basically reflect the result of previous business transactions on the accounts, both the financial position and the business performance and the results of performance in cash flows. This arises from the quantitative characteristics of financial reporting. In addition, the qualitative characteristics of financial information are designed to ensure the reliability of the users of this information, primarily summarized in relevance and fair presentation.*

The conducted research aimed to examine, on a limited number of respondents, the perception of users of financial statements in Bosnia and Herzegovina about their quality. The sample included and surveyed 68 respondents, through questionnaires and interviews. Two-thirds of respondents believe that financial statements provide comprehensible, relevant and reliable information in its entirety, with more than 80% of respondents not questioning a fair presentation of their financial position. Slightly more than half of the respondents believe that they meet the information needs of external users. It is interesting, of course, that in the case of 42% of respondents no controls were performed by internal bodies, ie almost 40% did not control compliance with financial reporting standards. Ultimately, only 3% of respondents admit to having participated in deliberate manipulation in financial reporting.

Key words: *Comparability, Financial reporting quality, Reliability, Understandability*

UVOD

Poznato je da finansijski izvještaji zauzimaju ključnu ulogu pri donošenju kvalitetnih odluka te je stoga važno pravilno analizirati i prezentirati. Da bi se postigao kvalitetnija osnova za odlučavanje, prilikom sastavljanja i prezentiranja finansijskih izvještaja pravna lica obavezna su primjenjivati nacionalnom regulativom određene standarde finansijskog izvještavanja, te ostala prateća uputstva, objašnjenja i smjernice.

Kvalitativne karakteristike finansijskih informacija koncipirane su tako da informacije zahtjevaju kvalitete koji će prvenstveno služiti sadašnjim a potom i potencijalnim investitorima, povjericima i drugim. Da bi informacije bile korisne, trebaju biti relevantne, odnosno da potencijalnom investitoru pruži dovoljno informacija za donošenje odluke te ih fer prezentirati. Da bi smo imali što kvalitetnije informacije, odnosno finansijske izvještaje, ističe se neophodnost da su one uporedive, provjerljive, pravovremene i razumljive.

S aspekta upravljanja kvalitetom finansijskih izvještaja, posebnu ulogu imaju korisnici i njihova očekivanja da mogu na odgovarajući način zadovoljiti svoje potrebe. Korisnici finansijskih izvještaja su sadašnji i potencijalni investitori, zaposlenici, zajmodavci, dobavljači i ostali povjerioci, kupci, vlade i njihove agencije te javnost. Kvalitetni finansijski izvještaji treba da objektivno i istinito prikažu finansijske rezultate i finansijsko stanje poslovnog subjekta za određeni vremenski period.

PREGLED LITERATURE

Uloga računovodstvene profesije

Vodeću ulogu u kreiranju profesionalne regulative i upravljanju kvalitetom finansijskog izvještavanja imaju profesionalne asocijacije i tijela u oblasti računovodstva i revizije.

Na međunarodnom nivou, najutjecajnija asocijacija jeste Međunarodna federacija računovođa (IFAC)¹ u čijoj je nadležnosti donošenje većeg dijela profesionalne regulative iz oblasti računovodstva. Odbor za standarde finansijskog računovodstva (FASB), Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB),² Američki institut ovlaštenih javnih računovođa (AICPA),³ Evropska federacija računovođa (FEE), Evropsko udruženje računovođa (EAA) i dr. U Bosni i Hercegovini to su: Komisija za računovodstvo i reviziju BiH, Savez računovođa, revizora i finansijskih djelatnika FBiH (SRRiF – FBiH), Savez računovođa i revizora Republike Srpske, Udruženje računovođa, revizora, poreznih savjetnika i finansijskih djelatnika Bosne i Hercegovine (JAFIS). U današnjim uslovim globalizacije, profesionalna profesija je podložna javnom interesu te profesionalne računovođe moraju posjedovati visoki stepen profesionalnog integriteta. Radi toga, profesionalne računovođe treba da stalno usavršavaju svoje znanje, odnosno da kontinuirano uče, da se prilagođavaju promjenama tokom njihovog profesionalnog djelovanja te da posjeduju stav da služe javnosti najbolje što mogu. Profesionalna edukacija računovođa i revizora treba da se povjeri profesionalnim organizacijama sa potvrđenom reputacijom ili priznatim akademskim institucijama.

1 Međunarodna federacija računovođa (International Federation of Accountants – IFAC) služi javnom interesu kroz doprinos razvoju snažnih i održivih organizacija, tržišta i ekonomija.

2 Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (International Accounting Standards Board – IASB) se obavezao da u javnom interesu razvije skup visokokvalitetnih, globalnih računovodstvenih standarda koji zahtijevaju transparentnost i uporedivost informacije u opštim finansijskim izvještajima. <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/>.

3 <https://www.aicpa.org/>.

Regulatorni okvir profesionalne edukacije čine standardi, direktive i ostala uputstva donijeta od strane međunarodnih organizacija i institucija iz te oblasti. Regulatorni okvir profesionalne edukacije računovođa i revizora obuhvata Međunarodne standarde edukacije (International Education Standards – IES), Osmu direktivu Evropske unije⁴ i Etički kodeks za profesionalne računovođe.

Osmo direktiva Evropske unije odnosi se na obaveznu reviziju godišnjih i konsolidovanih finansijskih izvještaj, te određivanje lica odgovornih za obavljanje revizije finansijskih izvještaja. Ovlašteni revizori i revizorska društva trebali bi biti neovisni pri obavljanju zakonskih revizija subjekata koji su predmet revizije te bi trebali izbjegavati sukob interesa. Potom se utvrđuje odgovornost revizora za slučajeve da se revizija ne obavlja u skladu sa principom objektivnosti i nezavisnosti. Direktive Evropske unije predstavljaju dio *Acquiscommunautaire-a*⁵ koji predstavlja pravnu tečevinu Evropske unije (EU) i jedan je od najznačajnijih pravnih i političkih principa evropske integracije. Da bi neka zemlja mogla da pristupi EU, ona mora ispuniti određene uslove a među tim uslovima je i prihvatanje, usvajanje i primjena cjelokupnog *Acquiscommunautaire-a*. Kao i IES, i Osmo direktiva EU insistira na kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji, odnosno kontinuiranom stručnom usavršavanju tokom cijele karijere revizora.

Tvorci *etičkog kodeksa za profesionalne računovođe* su Američki institut ovlaštenih javnih računovođa (AICPA) i Međunarodna federacija računovođa (IFAC). Etički kodeks donijet je 1990. godine od strane IFAC-a, a revidiran je posljednji put u julu 2018. godine. Kodeksom se propisuju osnovni principi etike za profesionalne računovođe, odražavajući prihvaćanje odgovornosti za zaštitu javnog interesa među pripadnicima profesije. Kodeks je uređen tako da se odnosi na sve profesionalne računovođe, neovisno jesu li u javnoj djelatnosti, industriji, komercijali, javnom sektoru ili obrazovanju. Profesionalni računovođa se tretira kao onaj tko obavlja poslove revizije, računovodstva, poreza, konsultacija ili sličnih poslova ili s kojim se savjetuje da bi se udovoljilo potrebama komitenta.

Profesionalni računovođa treba postupati u skladu sa pet osnovnih principa: integritet – biti pošten i iskren u svim profesionalnim i poslovnim odnosima; objektivnost – ne dozvoliti da predrasude, sukob interesa ili neprimjeren utjecaj drugih dovedu u pitanje njegove profesionalne ili poslovne prosudbe; profesionalna kompetentnost i dužna pažnja – stjecati i održavati nivo znanja i vještina da bi klijent dobio kompletnu profesionalnu uslugu, zasnovanu na najnovijim stručnim i profesionalnim standardima, te važećim propisima; povjerljivost – poštovati

4 Direktiva 2014/56/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. godine o izmjeni Direktive 2006/43/EZ o zakonskim revizijama godišnjih finansijskih izvještaja i konsolidiranih finansijskih izvještaja, Službeni list Evropske unije, L 158/196 na dan 27.05.2014. godine, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0056>.

5 *Acquis* je skup prava i obaveza koje sve države članice obavezuju i povezuju unutar EU. Pojam *acquis* odnosi se na ukupna prava, obaveze i predanost Zajednici, koji su kumulirani razvojem integracionog procesa, ili koje je EU ostvarila do danas, dosegla u pravnom i političkom smislu.

povjerljivost podataka do kojih je došao putem profesionalnih i poslovnih odnosa; kao i profesionalno ponašanje – postupati u skladu sa relevantnim zakonima i drugim propisima, te izbjegavati sve radnje za koje zna ili bi trebalo da zna da mogu diskreditirati profesiju.⁶

Profesionalni računovođa je dužan poštovati svaki od osnovnih principa. Osnovnim principima etike utvrđuje se standard ponašanja kakvo se očekuje od profesionalnog računovođe. Također, profesionalne računovođe moraju posjedovati adekvatan nivo stručnog znanja, praktičnog iskustva. To će omogućiti dobro postavljen program profesionalne edukacije zasnovane na regulatornom okviru. Jednom uspostavljeni regulatorni okvir profesionalne edukacije potrebno je konstantno involvirati.

Kreiranje zakonske i podzakonske regulative iz oblasti upravljanja i kontrole kvaliteta finansijskih izvještaja na nacionalnom nivou vrše vlada i njena regulatorna-kontrolna tijela. Zakon koji reguliše ovu oblast u našoj zemlji jeste Zakon o računovodstvu i reviziji BiH,⁷ te Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH⁸ i Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske.⁹ Navedeni zakoni u našoj zemlji upućuju na upotrebu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja sa Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Karakteristike kvaliteta računovodstvenih informacija i manipulacija finansijskim izvještajima

Definicija kvaliteta računovodstvenih informacija ima mnogo, međutim, bitno je pomenuti da sve definicije imaju istu svrhu, odnosno da finansijsko izvještavanje treba da služi interesnim grupama koje donose odluke. Neki autori se slažu da kvalitet računovodstvenih informacija može biti definisan kao kvalitet finansijskih izvještaja ili sa kvalitativnim karakteristikama finansijskih informacija koje se navode u standardima (IAS/IFRS ili US GAAP)(Barth *et al.*, 2008; Soderstrom & Sun, 2007).

Radi određenih izazova javljaju se manipulacije finansijskim izvještajima koje uglavnom podrazumijevaju radnje ili namjere pri sačinjavanju finansijskih izvještaja, a pomoću kojih se žele ostvariti određeni ciljevi. Prema određenim autorima, ciljevi manipuliranja su: kratkoročno povećanje profita, smanjenje variranja profita te jačanje aktive. Jedan od ključnih momenata pojave finansijskih manipulacija koji se ističe u akademskoj računovodstvenoj literaturi jeste da nastaju često prilikom spajanja preduzeća ili preuzimanja određenog preduzeća.

6 <http://www.srr-fbih.org/File/Download?idFi=3200>

7 Službeni glasnik BiH, broj: 42/04

8 Službene novine FBiH, broj: 15/21

9 Službeni glasnik Republike Srpske, broj: 94/15, 78/20

Posljedice manipulacija se ogledaju u bankrotu, otkazima kao i u konačnici kobnim makrekonomskim efektima. Forenzičko računovodstvo usmjereno je na otkrivanje manipulacija ili prijevara i primjenom ovog računovodstva vlasnici i investitori se mogu zaštititi od tih prijevara. Također, da bismo se zaštitili od manipulacija potrebno je da posjedujemo znanje iz tog područja. (Demirovic *et al.*, 2021)

Poslovni subjekat koji se koristi nelegalnim radnjama pri iskazivanju što boljeg rezultata, može da izgubi povjerenje javnosti koje već stvorio. Brojni su razlozi za manipulaciju (Sutton, 2000): smanjenje fiskalnih i regulatornih opterećenja - Kompanije imaju za cilj smanjenje izvještajnog rezultata zbog manjih poreza te koriste one računovodstvene politike kojima će kratkoročno postići taj cilj; težnja za što jeftinijim povećanjem kapitala - Nastoji se prezentirati što bolja finansijska situacija tako da se iskaže što niža zaduženost zbog: (a) zaduživanja kod banaka uz povoljnije uvjete (niže kamate i dulji rokovi otplate) i emisije obveznica, i (b) uspješnosti emisije dionica; izbjegavanje kršenja ugovora s vjerovnicima. Zbog zaštite svojih interesa vjerovnici, npr. banke, nameću dužnicima finansijske restrikcije, kao npr. maksimalna vrijednost pokazatelja zaduženosti, minimalna vrijednost pokazatelja pokriva kamata, minimalne vrijednosti stopa rentabilnosti. Ako dužnik neizmiri obaveze može doći do ponovnih pregovora o uvjetima kreditnih ugovora, i to vjerojatno na štetu dužnika. Stoga se kod dužnika javlja potreba za manipulacijama u finansijskim izvještajima da bi održao ugovorene limite.

Osim toga jedna od poznatih intencija je povećanje bogatstva menadžmenta uz mogućnost donošenja nekih investicijskih odluka bez sazivanja dioničke skupštine često direktno su povezane s tekućim kao i zadržanim dobitima kompanije. Isto je od posebne važnosti u slučaju da menadžment participira u iskazanoj dobiti prema bonus planu kada je ona iznad utvrđene minimalne razine. Također, menadžment može biti stimuliran da u jednoj godini (kratkoročno) iskaže što manju dobit kako bi sljedeće godine bez problema ostvario minimalnu neto dobit koja mu prema bonus planu omogućava participaciju. Ako je imenovan novi menadžment tim u interesu mu je da kratkoročno iskaže što manju dobit kako bi jednostavnije u budućnosti, bez značajno većeg napora, iskazao veći rezultat i time stekao visoku reputaciju (puno sposobniji od prethodnog menadžmenta).

Tušek i Gabrić (2017) kao ključnu mjeru kvalitete finansijskih izvještaja navode pokazatelj kvalitete dobiti, odnosa ostvarenih novčanih tokova iz poslovne aktivnosti i ostvarene dobiti iz poslovne aktivnosti u određenom vremenskom periodu. Radi toga, u teoriji se iskazuje da menadžment ima uvijek pritajenu potrebu objavljivati veću dobit, samo je pitanje kako prepoznati takva realizovana ponašanja. Istraživanja vezano sa upravljanjem zaradama pokušavaju dati odgovor na načine prepoznavanja ovakvih aktivnosti. (Serdarević & Muratović-Dedić, 2021)

PODACI I ANALIZA

Empirijsko istraživanje je provedeno koristeći se anketnim upitnikom putem on-line ankete i intervjua. Anketnom upitniku pristupilo 68 ispitanika, što čini anketni povrat od 93,15%, od mogućih 73 ispitanika. Anketni upitnik sastoji se od 18 pitanja zatvorenog tipa, koja su podijeljena na 5 dijelova, prvi dio pitanja o ispitaniku (stepen obrazovanja, vrsta pravnog lica, pozicija u pravnom licu i iskustvo u računovodstvu i reviziji), drugi dio pitanja o karakteristikama finansijskih izvještaja - razumljivost, relevantnost i pouzdanost informacija, kao i ispunjenje potreba eksternih korisnika.

Rezultati istraživanja

U daljoj analizi struktura ispitanika prikazama je pomoću tabela (u apsolutnom i procentualnom iznosu).

Tabela 1. Vrsta pravnog lica u kojem ste zaposleni

Veliko pravno lice koje primjenju MSFI	3	4,4%
Srednje pravno lice koje primjenju MSFI	10	14,7%
Srednje pravno lice koje primjenjuje MSFI za MSE	7	10,3%
Malo pravno lice koje primjenjuje MSFI za MSE	36	52,9%
Poduzetnik ili drugo pravno lice	12	17,7%
UKUPNO	68	100%

Izvor: Istraživanje autora

Najveći broj ispitanika čine mala pravna lica koja primjenjuju MSFI za MSE (52,9%), zatim slijede poduzetnici ili druga pravna lica (17,7%) i srednje pravno lice koje primjenjuje MSFI (14,7%). Iz same analize možemo zaključiti da se srednja pravna lica prije odlučuju za primjenu MSFI, nego MSFI za MSE (14,7%-10,3%).

Tabela 2. Pozicija u pravnom licu

Generalni direktor	0	0
Finansijski direktor	2	2,9 %
Rukovodilac računovodstva/revizije	43	63,3 %
Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih izvještaja	23	33,8 %
UKUPNO	68	100 %

Izvor: Istraživanje autora

Lica iz oblasti računovodstva i revizije tj. rukovodilac računovodstva/revizije i lice odgovorno za sastavljanje finansijskih izvještaja u uzorku čine 97 % ispitanika. Dok samo 3 % ispitanika su finansijski direktori. Polovina ispitanika u anketnom upitniku je sa završenom srednjom školom SSS njih 50 %. Dok su VŠS –viša stručna škola (25) i VSS –visoka stručna sprema (22) skoro podjednako zastupljene. Više od polovine ispitanika (54 %) ima deset i više godina iskustva u oblasti računovodstva i revizije. A njih 21 % čine ispitanici u razmaku 6-9 godina, a u razmaku 3-5 godina ima 16 % ispitanika.

Većina ispitanika (67,6 %) se slaže sa konstatacijom da finansijski izvještaji pružaju razumljive, relevantne i pouzdane informacije, dok se potpuno slaže sa tim 26,5 % ispitanika. Nema mišljenje, odnosno nit se slaže, nit se ne slaže smatra njih 4,4 % dok njih 1,5 % se ne slaže sa tim da finansijski izvještaji pružaju razumljive, relevantne i pouzdane informacije.

Odgovor na pitanje da li finansijski izvještaji po Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja zadovoljavaju informacijske potrebe eksternih korisnika, više od polovine ispitanika se slaže sa time, dok se sa tim niti slaže, niti ne slaže njih 11,8 %. Na to pitanje njih 7,4 % odnosno 2,9 % se ne slaže odnosno uopće se ne slaže da finansijski izvještaji po Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja zadovoljavaju informacijske potrebe eksternih korisnika.

Na pitanje da li finansijski izvještaji istinito i fer prikazuju finansijski položaj više od polovine ispitanika (80,9 %) se slaže sa tim, odnosno u potpunosti se slaže sa tim. Dok njih 11,8 % se ne slaže da se finansijski izvještaji istinito i fer prikazuju finansijski položaj.

Na pitanje da li finansijski izvještaji po Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja sadrže informacije uporedive na međunarodnom nivou, 26,5 % ispitanika se slaže sa tim. Međutim, čak njih 35,3 % se ne slaže sa tim, dok njih 30,9 % nema mišljenje.

Više od polovine ispitanika (64,7 %) smatraju da su dovoljno informisano o izmjenama i novinama u zakonskoj i podzakonskoj regulativi o finansijskim izvještajima. Dok njih 23,5 % nema mišljenje, a 10,3 % ispitanika se ne slaže sa tim.

Sa tim da su etički kodeks i profesionalna edukacija važan segment za kvalitetan finansijski izvještaj se slaže više od polovine ispitanika (73,5 %), dok njih 19,1 % se ne slaže sa tim odnosno uopće se ne slaže.

Ispitanici se slažu, odnosno u potpunosti se slažu (njih 78%) da su priručnici i drugi materijali za primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja u Bosni i Hercegovini aktuelni i razumljivi. Dok njih 7,3 % se ne slaže sa tim, a njih 14,7 % nema mišljenje.

Više od polovine ispitanika (83,8%) se slažu, odnosno u potpunosti slažu da su finansijski izvještaji uporedivi sa finansijskih izvještaji drugih pravnih lica

u Bosni i Hercegovini sastavljenih na bazi Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, dok se sa tim ne slaže njih 4,4 % ispitanika

45,6 % ispitanika nema mišljenje o tome da li su finansijski izvještaji uporedivi sa finansijskim izvještajima drugih pravnih lica u Evropskoj Uniji, a njih 32,3 % se slaže sa tim da su uporedivi, odnosno u potpunosti se slažu da su uporedivi njih 16,2 %.

Od 68 ispitanika, njih 29 (42,6%) kaže da nije nikad vršena kontrola od strane internih organa nad procesom pripreme i prezentacije finansijskih izvještaja u firmi u kojoj su zaposleni, dok njih 32,4 % su rekli da je uvijek vršena kontrola od strane internih organa, odnosno od menadžmenta i uprave.

Kontrola od strane menadžmenta, uprave o usklađenosti finansijskih izvještaja sa računovodstvenom regulativom nije nikada vršena smatra 27 ispitanika, odnosno 39,7 %, dok 21 ispitanika kaže da je uvijek vršena kontrola od strane menadžmenta ili uprave.

Na pitanje da li su nekada manipulirali finansijskim izvještajima, njih 97% je odgovorilo s NE, a samo 3% je odgovorilo sa DA, dok je 52,9 % ispitanika dalo ocjenu 4 za kvalitet. a 23,5 % ispitanika je dalo ocjenu 5 za kvalitet finansijskih izvještaja, u rasponu od 1-5.

ZAKLJUČAK

Zbog uloge finansijskih izvještaja kao osnove za donošenje optimalnih ekonomskih odluka, neophodno je da se u kontinuitetu poboljšava njihov kvalitet i da se obezbijedi veća pouzdanost informacija. Najvažniji uslov kvalitetnog i pouzdanog prikazivanja performansi preduzeća jeste etičko ponašanje ljudi koji pripremaju finansijske izvještaje, odnosno poštivanje samih etičkih normi.

Kreiranje kvalitetnih finansijskih izvještaja stvara dobre preduslove za brži ekonomski razvoj praćen prilivom kapitala. Činjenica je da je u anketnom upitniku ove studije samo dio od 68 ispitanika, i to tačnije njih 76,4 % smatraju da posjeduju kvalitetne finansijske izvještaje.

Kad je u pitanju Bosna i Hercegovina, na stanje i kvalitet finansijskog izvještavanja uticaj imaju kompleksni politički odnosi, ekonomski, zakonodavni i slično. Radi povećanja povjerenja u finansijsko izvještavanje u BiH, odnosno radi povećanja samog kvaliteta finansijskih izvještaja, neophodno je potpuna saradnja između državnih organa, profesionalnih organizacija, predstavnika računovodstvene profesije i samih korisnika finansijskih izvještaja. Određene mjere i aktivnosti radi postizanja što kvalitetnijih finansijskih izvještaja su: dostupnost i transparentnost finansijskih izvještaja, da profesionalne računovođe

imaju razvijenu svijest o značaju i održavanju kvalitetnog finansijskog izvještavanja.

LITERATURA

1. Barth, M. E., Landsman, W. R., & Lang, M. H. (2008). International accounting standards and accounting quality. *Journal of Accounting Research*, 46(3), 467-498.
2. Demirović, L., Isaković-Kaplan, Š., & Proho, M. (2021). Internal Audit Risk Assessment in the Function of Fraud Detection. *Journal of Forensic Accounting Profession*, 1(1), 35-49.
3. Gabrić, D. i Miljko M., 2018. Računovodstvene manipulacije u finansijskim izvještajima preduzeća – istraživanja motivacije i poticaja. *Ekonomski misao i praksa*. br.1.
4. Greunin, H. i Brajović, B.S., 2006. Analiza i upravljanje bankovnim rizicima. 2 izdanje. Zagreb: MATE.
5. Kaparavlović, N., 2011. Uticaj kreavnog računovodstva na kvalitet finansijskog izvještavanja. *Ekonomski horizonti*. 13 (1).
6. Malinić, D. S., 2006. Karakteristike i kontrola kvaliteta finansijskih izvještavanja. Kragujevac
7. Milutinović S., 2015. Savremeni trendovi u harmonizaciji finansijskog izvještavanja. Doktorska disertacija, Subotica: Univerzitet u Novom Sadu Ekonomski fakultet u Subotici.
8. Njuhović, Z. i Šain, Ž., 2003. Poslovne finansije, Teorija i praktična primjena. Sarajevo: Ekonomski fakultet Univerziteta u Zenici.
9. Polić, N. i Serdarević, N., 2012. Praktični aspekti finansijskog menadžmenta. Zenica: Univerzitet u Zenici, Ekonomski fakultet.
10. Rovčanin, A., 2004. Upravljanje finansijama. 2 dopunjeno izdanje. Sarajevo: Ekonomski fakultet.
11. Serdarević, N., 2012. Determinante kvalitete računovodstvene informacije. Zenica: Ekonomski fakultet Univerziteta u Zenici.
12. Serdarević, N., & Muratović-Dedić, A. (2021). Revenue Recognition and Real Earnings Management in Bosnian Construction Industry. *Journal of Forensic Accounting Profession*, 1(1), 21-34.
13. Soderstrom, N. S., & Sun, K. J. (2007). IFRS adoption and accounting quality: a review. *European Accounting Review*, 16(4), 675-702.

14. Turčić, M., 2012. Harmoniziranje eksternog i internog finansijskog izvještavanja po segmentima poslovanja. *Ekonomski pregled*. 63 (12).
15. Tušek, B. i Gabrić, D. 2017. Analiza novčanih pokazatelja kvalitete dobiti u funkciji utvrđivanja računovodstvenih manipulacija u finansijskim izvještajima kotirajućih preduzeća u FBiH, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu
16. Sutton T., *Corporate Financial Accounting and Reporting*, Prentice Hall, Edinburgh, 2000.